

ALEHANDRO PALOMAS

MAJKA

Sa španskog prevela
Aleksandra Matić

Naslov originala
Alejandro Palomas
Una madre

Copyright © Alejandro Palomas, 2014
Copyright © za srpski jezik Kosmos izdavaštvo, Beograd, 2018

*Dobar akrobata na žici zna da se
istinska praznina nalazi iznad njega.*

*Svima koji održavaju ravnotežu.
Mojoj majci.
I Rulfu, uvek.*

PRVA KNJIGA

PONEKA SVETLOST I MNOŠTVO SENKI

„Nećeš pronaći mir bežeći od života, Leonarde.“

Virdžinija Vulf u filmu *Sati*,
prema istoimenom romanu Majkla Kaningema

PRVO POGLAVLJE

Mama je rekla da će ona kupiti cveće, ali u celom onom me-
težu potpuno je zaboravila da danas po podne prođe pored cve-
ćare, tako da smo ostali bez njega. Sada pored mene broji zrna
grožđa. Nežno ih otkida iz svežnja slušajući radio, čiji zvuci do-
piru s tri strane malog stana: s tranzistora postavljenog na ku-
hinjskoj polici, sa onog koji je ostavila uključen u svojoj spavaćoj
sobi i, najzad, sa onog ugrađenog u kupatilu, koji skoro nikad
ne isključuje. Ona broji zrna sedeći za trpezarijskim stolom, a ja
presavijam crvene salvete s božićnim motivima, dok se u rerni
hlade špargle u sosu i neko pečenje koje bi navodno trebalo da
bude ćurka, ali koje nimalo ne liči na bilo šta slično.

S druge strane velikog prozora vlada mrkli mrak. Na podu,
pored kauča, spava sklupčani Maks. Glava mu je položena u ma-
lu baricu pljuvačke i trza nogama u snu. Širli, mamino kućence,
spava u korpi, pored njega, pokrivena svojim kariranim ćeben-
cetom.

Barselona. Danas je 31. decembar.

– Biće nas petoro – kaže mama. – Ne računajući Olgu, razu-
me se. – Olga je Emina devojka ili, kako je Silvija zove kad Ema
nije u blizini, „Prilepak“, zato što je mama uvek računa zasebno.
Ali ne čini ona to zlonamerno. Jednostavno računa onako kako
računaju sve majke: moji na jednoj strani, ostali na drugoj. Ovde
moja krv, tamo svi ostali. – Iako će ujak Eduardo stići malo kasni-
je, jer mu kasni let – kaže, odvajajući dvanaest zrna i ubacujući ih

u prvu posudu.* Potom nastavlja da broji. Videvši da ništa ne progovaram, zastane i pogleda me: – Šta ti je? Da li se nešto dogodilo?

Odmahujem glavom. Mama je nervozna i uzbuđena. Takva je već nekoliko sedmica, od kada je postalo izvesno da ćemo se večeras svi naći na okupu, zajedno. Konačno, nakon toliko neuspelih pokušaja, svi mi njene krvi okupićemo se za stolom da proslavimo kraj godine i zajedno nazdravimo. To je veliki dan za nju i ona to ne krije, jer i ne ume. Otkako se razvela od tate, uvek je nešto iskrsavalo, nešto bi krenulo naopako, i novogodišnja noć bi propala. Za prvi Božić Ema je skoro mesec dana ostala zarobljena u Argentini jer je avio-kompanija kojom je putovala proglasila štrajk, ostavivši sve putnike sa svojih letova na zemlji. Sledeći koji je izostao bio je ujak Eduardo: godinu dana kasnije, on beše odlučio da ode da živi u Lisabon, i u to vreme čekao je da mu stignu dva kontejnera puna nameštaja koja su se, po svemu sudeći, negde usput bila zagubila, pojavivši se na kraju u Tangeru. A prošle godine je na Maksa i mene došao red. Trideset prvog u podne, dok sam se u parku igrao s njim, loptica mu se odbila o drvo i izletela na ulicu. Maks je uradio nešto što dotada nikada nije: pojurio je za lopticom kao da mu život od toga zavisi, i kad je istrčao na ulicu udario ga je džip. Celu noć smo proveli u hitnoj službi Veterinarskog fakulteta, on s teškim povredama, i pod strogim nadzorom; ja sa dva sedativa ubrizgana u venu, izvaljen na nosilima između Maksa i jednog šar peja s licem namrgođenog Bude, koji nije prestajao da zavija, jer je izgleda imao ko zna šta u crevima, tako da je mamina večera ponovo neslavno prošla.

Ovo je, na kraju krajeva, mamino veče, i ona obigrava od šest sati ujutru, toliko uzbuđena da, onako nervozna, uz trapavost

---

* Jedan od običaja koji Španci neguju za doček Nove godine – postoji tzv. tradicija dvanaest zrna grožđa: kad otkuca ponoć, na svaki otkucaj pojede se po jedno zrno grožđa jer to donosi sreću u nastupajućoj godini. (Prim. prev.)

po kojoj je poznata i sa onako lošim vidom, obaramo rekord u dodatnim gubicima u vidu oštećenih stvari nagomilanih pored kante za smeće.

– Izbaci ovo pre nego što stigne Silvija, kumim te bogom, Fer – moli me zabrinutog izraza lica pre nego što sedne za sto, zajedno s grožđem. – Znaš već kako se tvoja sestra ljuti kad nešto polupam – dodaje pogledajući ispod oka kesu sa ostacima porcelanske lampe, tri čaše, dva okvira za fotografije, jednog bokala za vodu i jednog tobož kineskog čajnika, koji je do danas bio glavna zvezda njene kolekcije minijaturnih grozota, ljubaznošću novina koje odbija da čita, ali nastavlja da ih kupuje „zbog poklona“.

Sada me posmatra sa svoje strane stola, i odjednom joj oči zaiskre od uzdržanog ushićenja, od silne želje da veče prođe uspešno i da nas sve okupi ovde da ja, uprkos celom protraćenom danu, jedva obuzdavam želju da je zagrlim i kažem joj da se ne sekira, da će sve proći u najboljem mogućem redu.

– Misliš da će im se dopasti? – pita po ko zna koji put, okrenuvši se da pogleda rernu. – Zato što... pomislila sam da možda neće biti dovoljno hrane. Iako, naravno, tu su i dve salate, a ujka Eduardo će sigurno doneti nešto iz djutifri-šopa. A ima i turona* koje je Silvija donela za Božić, i...

– Smiri se, mama – umirujem je blagim glasom. – Hrane će biti u izobilju.

Mora da smo ovaj razgovor vodili barem deset puta za poslednja tri sata. Da li će nestati hrane? Da li će je biti dovoljno? Hoće li im se svideti? Da nije pretoplo? Možda bi bolje bilo da malo smanjimo grejanje? Da sad upalimo sveće, ili da sačekamo da dođu? A aperitiv? Ili bez aperitiva? Misliš li...? Pitanja. Mama ispaljuje pitanja kao da se preslišava oko sastojaka nekog recepta koji više ne može da se doteruje jer je sati onoliko koliko jeste

---

* Šp.: *turrón* – tradicionalni španski kolač od badema i meda, neizostavni deo božićne trpeze u Španiji. (Prim. prev.)

i u ovo vreme svi su sigurno već na putu ovamo. Njena pitanja kriju još mnoga druga različitog karaktera i obuhvataju ona koja je uistinu muče i unapred brinu, obuzetu strepnjom i gotovo detinjim osećanjima koje nije naučila da obuzda ni nakon toliko godina: sva ona pitanja koja je muče i koja ni ona niti bilo ko od nas ne možemo unapred da rešimo, jer su neke porodice takve – mi smo takvi – tako neobuzdani, tako nepredvidivi i tako plahoviti; to su ona pitanja koja bi, kad bi se mama usudila da ih naglas izgovori, zvučala ovako: „Misliš li da će se Silvija pristojno ponašati i da se neće koškati sa Olgom? I da neće početi da priča o politici i osuti paljbu na banke i na tvog oca, i da će veće proteći u miru? I da nam ujak Eduardo neće pričati nikakve pričice o onim ludačama sa svojih putovanja, koje Olgu dovode do ludila pa postane tako... tako...? I kaži mi da se neće pojaviti nijedan sused iz zgrade, kao pre dve godine, kad se pojavio gospodin Semjuel, onaj iz prvog C, sa onom sirotom polunagom kubanskom mulatkinjom, da nas zamoli da mu pozajmimo flašu ruma, i Kubanka koja se kasnije vratila jer je htela da ostane s nama i... uh, sine, reci mi da neće“.

Iako su se, otkad tata više nije ovde, olabavili mnogi čvorovi i nema više one napetosti s kojom više, na svu sreću, ne moramo da se nosimo, a samim tim su i novogodišnje večere postale daleko opuštenije, činjenica je da članovima naše porodice kraj godine teško pada. Zato tu noć iščekujemo napeti, spremni, svako na svoj način i iz svog ugla gledanja na život, da što je moguće više ispravimo greške iz prethodne godine i provedemo jedno spokojno veče, u opuštenom razgovoru o bezvezarijama i uz humor koji nam je zajednički i u kojem se prepoznavamo, čineći nas istinskom porodicom i najbolje pokazujući ko smo i šta smo kada smo zajedno.

Do ovoga dana, svi raniji pokušaji bili su se izjalovili.

Tome treba pridodati i to da je pre nekoliko sedmica mami nešto počelo da muči. Nervozna je i zabrinuta. I ne znajući,

---

---

nagađa stvari o kojima ništa ne zna, uzimajući zdravo za gotovo još nepotvrđene činjenice. Svetlosti i senke. Nespretna je. Pravi mnogo više buke.

A i ne sanja da možda ima razloga da takva i bude. Razloga koji su joj nepoznati.

Još uvek.

– Ne, nije mi ništa – odgovaram, pokušavajući da zaboravim poslednju večeru kojoj smo svi prisustvovali, kada je ujak Eduardo hteo da nas iznenadi jednim „poklončićem“ (tako je on to bio najavio, udarajući kašičicom o čašu šampanjca toliko nespretno da se čaša već pri trećem udarcu razbila u sitne komadiće koji su se rasuli po stolnjaku). Pomenuti poklon bile su šarene fascikle s detaljnim informacijama o tome kako postati član *Dignitasa*, onog švajcarskog udruženja što ljudima pomaže da izvrše samoubistvo. Fascikla je sadržavala i kopiju formulara za sastavljanje testamenta. Olga, katolikinja od onih najzadrtijih, pozelenela je od besa; Ema je briznula u plač onako kako samo ona ume, bez glasa, jer joj je kučka Lua nedavno bila uginula i ona se odjednom osetila krivom, sad se više i ne sećam zbog čega. Onda su stariji popili malo više, a ujak Eduardo se stropoštao niz stepenice (mama živi na prvom spratu), pa smo morali da pozovemo hitnu pomoć. Na putu do bolnice, nije prestajao da maše kopijom svog testamenta, vičući usput na bolničara i zaplićući jezikom poput nekog okorelog pijanca: „Svi ste vi ubice i pederi, ali to vam kod mene neće proći! Sotone, gori ste od sotone!“

Da, ne računajući Olgu, i dalje nas je bilo petoro. Dve generacije braće i sestara: s mamine strane – ujak Eduardo i ona – i s moje – Silvija, Ema i ja – kao dva paralelna koloseka kroz vreme, odvojena večeras ovim stolom, tanjirima, čašama i različitim tumačenjima naše zajedničke istorije.

Bez tate. Bez bake i dede.

Oni su umrli. On je otišao. Svi odsutni.

A ja ovde brojim zrna grožđa s mamom kao da je sve u najboljem redu, strepeći – kao i ona – od onoga što se može dogoditi večeras za ovim stolom postavljenim za sedmoro. „Samo da ništa ne krene po zlu, bože, molim te da ništa ne krene po zlu“, slutim da se moli u sebi, setivši se odjednom onoga što mi je Silvija priznala pre samo četrdeset osam sati i što od tada nosim kao teret čije težine ne mogu da se otarasim.

A pritom se na mom ličnom radaru pre nekoliko sati uključila crvena lampica, koja mi je odlično poznata. To je svetlost koja titra, sve jasnija, na pravougaonom ekranu mog uma, crvena na beloj pozadini, poput salveta koje upravo presavijam.

S jedne strane stola, mama duboko uzdiše i polako izbacuje vazduh kroz nos. S ove strane, ja je posmatram i osećam njenu blizinu. Mama je deo mene, svega onoga što mi se sviđa i ne sviđa da nosim u sebi i sa sobom. „To je mnogo toga. Ponekad i previše“, razmišljam dok nastavljamo da postavljamo sto, a na radiju se neko smeje. Pričaju o grožđu, o prohujalim vremenima i nimalo zanimljivim stvarima. Opšta mesta. Praznina. Božićna halabuka.

Ostalo je još malo.

Mora da će ostali stići svakog časa.